

ЗМІСТ

А я хлопець молодий.....	3
Брати	4
Брати мої! Живете ви убого... ..	5
Був монастир, а в нім черці... ..	7
В дорогу, в дорогу! Іду, моя доле!.....	8
В Лаврі.....	9
В простір безмежний духом я злетів.....	12
В тюрмі.....	13
Де ж то подівся господар хати... ..	14
Досвід	15
Думка.....	16
Елегія.....	17
Жерело	18
Жовняр за плугом.....	20
Заплатив я податок кровавнй... ..	22
І я умію пісню.....	23
Кам'яна епоха	24
Колисанка	26
Кінець тій ниві	27
Могила в полі	28
Молох	29
На сторожі	39
Навесні перегляд війська... ..	40
Наді мною листя скрізь зелене.....	42
Налетіла куля з поля... ..	43
Незамітно прийшла весна.....	44
Ніч.....	45
Образок	46
Панотчик смачно попоїв... ..	47
Питалася матуся... ..	49
Полетів би я на Україну	50

Помер рекрут в непривітній столиці... ..	53
Понад хмари!	54
Привіт Україні.....	55
Самсон	57
Селянин.....	59
Се пісня не нова!... ..	60
Сиплються квітки із вишні.....	61
Смерть	62

Осип Степанович Маковей (біографія).. 63

А я хлопець молодий

А я хлопець молодий,
не зважаю на людей,
на хвалу їх, на їх сміх —
не кермуюсь судом їх.

Мій закон — то розум мій,
розум, серце і настрій;
а чим тішусь-дорожу —
вийди завтра, то скажу.

1911

Брати

В темних горах, при окопах, у болоті,
там зійшлися два вояки по роботі.
Не зійшлися, тільки впали край дороги,
поранені — сей у плечі, той — у ноги.
Один стогне: «Тату милий, мамо рідна!»
Другий плаче: «Діти ліббі, жінко бідная
Подивився сей на того довго, тихо, —
здивувала рідна мова, спільне лихо.
«Поможіть мені, земляче, рідний брате!
Не по волі я загнався у Карпати...»
«Я поможу, милий гостю з України!
Чей по волі не бажав ти нам руїни!..»
Б'ють гармати на добраніч, стогнуть гори,
Звір лісами утікає в темні звори.
Два вояки завивають свої рани,
споминають і родину, і кайдани:
«От звела нас люта доля раз докупи,
не у гості, тільки в полі, тут, де трупи...
Виріс, брате, я далеко — у Полтаві,
а загину у Карпатах на мураві...»
Другий каже: «Горе, брате, нам, нещасним,
нашим людям, нашим нивам, горам красним,
та найтяжче наше горе — люта сила,
що з братів та воріженьків поробила.
Та не плачмо, бо віджити ми ще годні;
вилічимо свої рани і народні;
кров пролита не пропаде, зродить нива —
буде, буде Україна ще щаслива!»

1914

Брати мої!

Живете ви убого...

Брати мої! Живете ви убого
в батьківській хаті, бідній та низькій,
із матір'ю, що за життя гіркого
здоровля втратила і свій спокій.

Зжилися ви з бідною і не ждете
ніякої полекші від судьби;
щороку на малі загони йдете,
усе в обіймах смутку і журби.

А я пішов у світ ще за дитини,
мов вигнанець, з родинного гнізда,
убогий син убогої родини,
що мав кудись іти, не знав куди.

Опущений, безпомічний хлопчина,
у молодім віку чого я не зазнав!
Пройшла життя найкраща вже частина —
і ось нічого я не доконав.

Ані для вас, ні для мого народу,
ані для себе, сина бідака;
вже трицять кілька літ пройшло від роду,
а у житті моїм все доля мужика.

І рад би я, мої брати, злетіти
наново до колишнього гнізда;
згадали б ми, як ми були ще діти,
як не лякало нас життя й біда.

І се життя, що ще мені осталося,
я обернув би на пожиток вам —
нехай би вам ще сонце усміхалося,
нехай би мати ще співала вам.

Прожив би з вами вік, як предки наші,
що в могилках затоптаних, сумних,
і в старості, немов листок зів'явши,
спочив би тихо й радо коло них.

23.01.1901

Був монастир, а в нім черці...

Був монастир, а в нім черці —
відлюдки тихі, богомільні
і в'язні віри добровільні,
що в божому жили страсі
і словом правди та хрестом
боролися колись з гріхом.

Тепер вже тих черців нема,
свічки не сяють в їх святині, —
там сірий пил і сіра тьма
покрила стіни всі і скрині.

А в скринях порох, динаміт,
арматні кулі і патрони
лежать для миру оборони...

Сим знаменем здобудеш світ,
а не хрестом на хоругві
і проповіддю о любові!

Дивись: на храмі громозвід,
де перше хрест був на дасі.

Так треба, щоб огненна сила
другої в скринях не спалила
і щоб бутний був у страсі!..

Дивись: отся душа нещира
апостолом зоветься мира,
пильнує вічно магазину,
щоб ти спокійну мав годину,
трясється над твоїм спокоєм
і мир здобуде хоч — розбоєм!..

В дорогу, в дорогу! Іду, моя доле!..

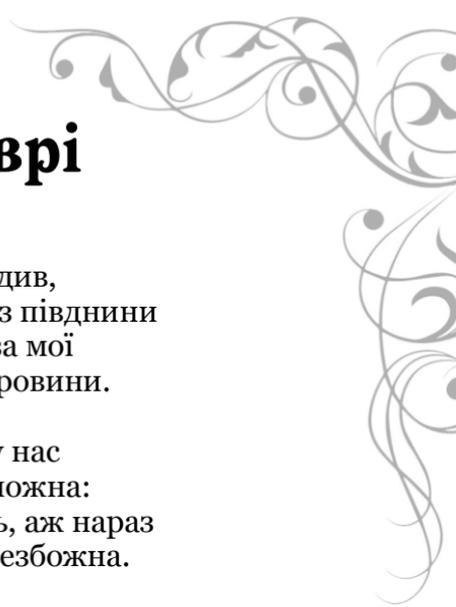
В дорогу, в дорогу! Іду, моя доле!
Чи цвітами піду, чи терня поколе,
чи певно там зайду, чи щастя там найду, —
іду, де побачив мету.

Не вернусь з дороги, хоч мучить тривога:
чи справді до щастя веде ся дорога,
чи гідне є муки, і бою, й розпуки
се щастя, що я его жду.

Як найду его, порівняюсь з метою —
все горе забуду за хвилі спокою.
Проживши ті хвилі, навіки в могилі,
вдоволений, тихо епічну...

1887

В Лаврі

У Лавру в печери я тричі ходив,
блукав там самотний з півднини
та в бога прощення благав за мої
тяжкі редакторські провини.

Ах, боже, редактором бути у нас
і не согрішити — не можна:
хоч як ти пильнуйся, дивись, аж нараз
і вийшла стаття вся безбожна.

Ти вранці писав, а увечір уже
пішла твоя єресь світами;
хоч сядь та й заплач, не завернеш ніяк
газети з тяжкими гріхами.

І нарід читає, дивуєсь тобі,
як можна так явно грішити, —
пропало! Без напасті і без гріха
редактору дня не прожити.

Та в бозі надія, вій знає, що в нас
писати — то мука й покута;
ти пишеш, грішиш — і тобі в той сам час
провина у бога забута.

І тільки ще сам дорікаєш собі,
як маєш і час, і охоту;
а там, як прийдеться, рукою махнеш
і робиш ту саму роботу.

Так пишеш роками, все пхаєш у ту
газету, страшну ненажеру,
аж поки тобі заманеться втечи
у тиху, відлюдну печеру...

Печери вже здавна на Русі були,
і нині у нас їх багато;
в них криється русин від світа-людей
і молиться богу завзято.

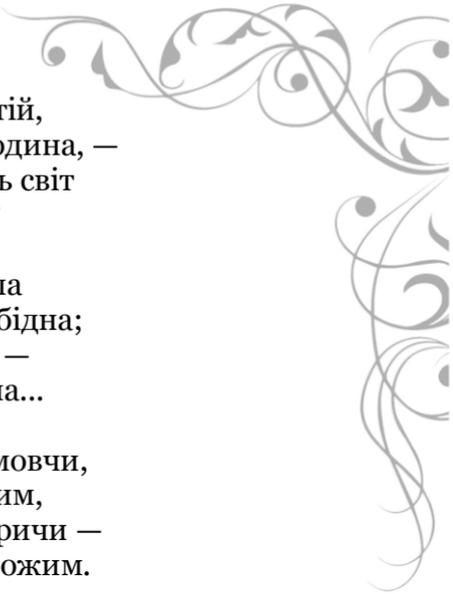
В часи допотопні жив русин не сам —
в печері мав жінку і діти;
в часи християнські уже зрозумів,
що лучче самому сидіти.

І ліз у печеру, там їв корінці,
і пив із криниці лиш воду,
та думав: «Нема, як в печері, життя,
найпаче для руського роду!

Тут тихо, ні сварки, ні бійки нема,
політика нас не обходить;
нехай загибає і нарід цілий,
що нам у печерах се шкодить?!»

І нині так само: хоч русин тепер
не лізе в печеру осібно,
та з хати устроїть печеру таку,
що кращої і не потрібно.

І в ній заховається, снить, і мовчить,
та молиться господу богу,
щоб тільки не витяг його хто на ту
тернисту, народну дорогу.

У хаті спокійно, як в ямі святій,
є хліб свій, є жінка, родина, —
то що чоловіка обходить весь світ
і бідна якась Україна?

Ще якби та Русь-Україна була
багата, і славна, й свободна;
а то і признатись до неї ніяк —
така безталанна і бідна...

Сиди ж у печері, мій брате, мовчи,
що душу і тіло положим,
зłodіїв цілуй, на розбій не кричи —
а станеш угодником божим.

Угодником станеш у бога й людей,
все вище і вище ти підеш:
спершу на посади високі й важні,
а там і у небо заїдеш...

Угодники божі, печерські черці,
не гнівайтесь, прощу, на мене:
болить мене серце за землю отсю,
болить мене серце збіджене.

Тут архімандрити, як архібандити,
ереї, як прості євреї,
ту власті, щоб красти, невинних судити
за божі і людські ідеї.